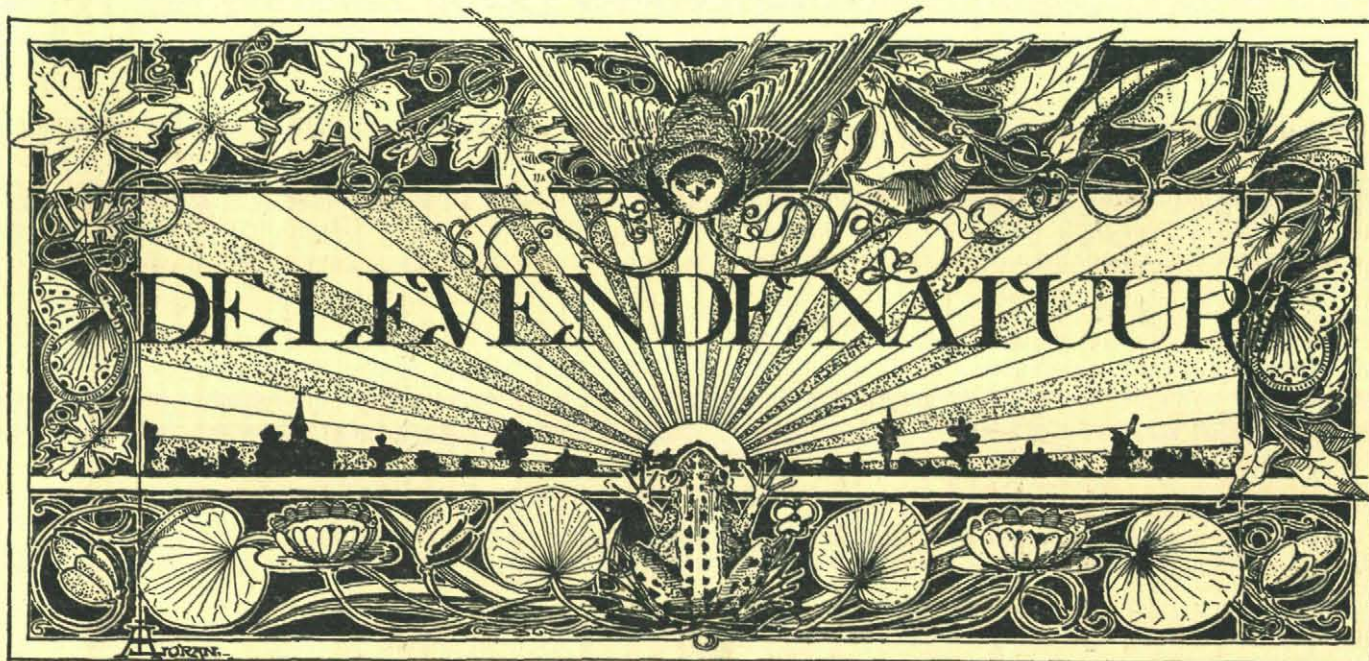

REDACTIE: E. HEIMANS, ROZENGRACHT 63,

EN

JAC. P. THIJSSE, VONDELKADE 75.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

M E E U W E N.

Als de groote vakantie gedaan is, beginnen de meeuwen naar Amsterdam te komen. Ik zie ze zweven boven het Ververschingskanaal en rondom de oude vermolmde droogdokken in de Dijkgracht, als mijn trein den hoek bij 't Funen omzwaait. En nu ik mijn bosschen en heiden weer moet verruilen met de drukke stad, schenkt 't mij eenigen troost, dat deze vrije vogels mij hier den langen winter door gezelschap willen houden en dat zij mijn steenen schrikbeeld, ondanks zijn half miljoen menschen, toch nog ook als een soort van natuurproduct beschouwen.

't Is aardig om te zien, hoe die meeuwen langzamerhand hun winterkwartieren in de hoofdstad betrekken. In 't laatst van Augustus zijn 't nog maar enkele jongen, die zich vergenoegen met de buitenhavens. In September komen er langzamerhand meer en als October gure dagen geeft, raakt ook de Buiten-Amstel vol en de groote leegte van het oude Entrepôt-dok. Nu vertoonen zich ook de ouden. De Brouwersgracht en de Muidergracht worden bezet en het zwarte hekje bij 't Chemisch laboratorium verwisselt onder den invloed van zekere reagentiën van kleur en wordt geheel wit. 's Middags zitten daar de meeuwen op een rijtje te dutten en te digereeren.

Omstreeks Sint Nicolaas lijkt het soms, of er

meer meeuwen dan menschen in Amsterdam zijn. Ieder grachtvak wordt afgepatrouilleerd door een bende van twintig tot vijftig stuks. Ze rusten uit op gevelspitsen en daknokken en zitten in dichte rijen op vloten en balken.

't Liefst ga ik ze zien aan den IJkant, op een nevelachtigen Decemberriddag in de luwte van een kantoorhuisje op 't eind van een steiger. Daar zweven de blanke vogels boven 't groenachtig bruine water, dat lui opklotst tegen een loggen zwarten kolenaak of in amberkleurig schuim opstuift voor den boeg van een driftig, groen met wit sleepbootje. Soms glijdt met dof getoet een groote, diepgeladen zeeboot voorbij, in de verte gieren en draaien de kranen aan de Handelskade, terwijl nog verder de Oranjesluizen met bijna regelmatige tussenpoozen zwermen botters en tjalken loslaten op het afgedamde IJ.

Zwijgend dwarrelen de meeuwen door dit alles heen. Sommige zweven hoog in de lucht met roerlooze vleugels, maar de meeste werken een paar meter boven 't watervlak. Eerst komen ze in razende vaart voor den wind aanzellen, maken dan plotseling rechtsomkeert en gaan dan langzaam tegen den wind in, zoekend naar prooi op of in het water.

Het gaat niet aan, die beweging vliegen te noemen, vliegen is heel iets anders. Noem het liever zeilen,

laveeren, zeemanskunst van de beste soort. Er is voortdurend evenwicht tusschen de kracht en richting van den wind en de bedoelingen van de meeuw. De wind is zijn slaaf, die geregeerd wordt met een bijna onmerkbaar beweging van de vleugels, ja met het onzichtbaar verschikken van een enkele slag- of stuurpen. Behaagt het de meeuw, stil te staan in de lucht, om op zijn gemak de waterbewoners te bestudeeren, dan gebeurt het ook, en dan kan hij een oogenblik later met een ontzettende snelheid wegschieten, zonder dat hij een veertje merkbaar verroerd heeft.

Zie, nu gaan de linker stuurpennen omlaag, de rechtervleugel wordt wijd uitgespreid omhoog geheven en met een prachtigen bocht zwaait de vogel schuin omlaag naar 't water. De helderroode pootjes zakken neer een paar seconden voordat het dier 't water bereikt, dan plassen ze er in neder, het witte lichaam volgt, de vleugels blijven nog een oogenblik loodrecht omhoog gericht en worden dan ingeplooid, zoodat hun zwarte spitsen gekruisd voorbij den staart uitsteken. De roode snavel verschijnt nog vluchtig hier en daar een veertje, het dier schudt zich luchtigjes een paar keer heen en weer en drijft dan rustig rond. De vlugge roover, de onstuimige vlieger is nu geworden het „duifje der zee, zittend op 't spiegelend vlak en droomend van eeuwige vrede."

Het gebeurt niet vaak, dat een dichter 't over andere vogels heeft dan over nachtegaals en adelaren en ik ben Vosmaer heel dankbaar voor de beide boven aangehaalde regels. En ze zijn raak ook. Want met al hun onrust en vraatzucht vinden de meeuwen nog tijd genoeg om te droomen, zittend op 't spiegelend vlak, of op 't hekje van 't Chemisch Laboratorium of op de palen in den Buiten-Amstel. En al weten ze misschien nog minder dan wij, wat eeuwige vrede is, de aanblik van die witte roerloze lichamen, waarin toch zooveel energie huist, wekt bij ons toch wel eenig vermoeden van zulk een begeerlijken stand van zaken.

Daar vliegt de vogel weer op: een paar vleugeltikken op 't water, een visioen van de roode pootjes, die even nasleepen en dan stijf tegen 't lichaam worden aangedrukt en weg is de vogel.

Bijna alle Amsterdamsche meeuwen hebben die aardige roode pootjes. Daaraan en aan den rooden snavel is deze meest algemeene meeuwsoort van de andere te onderscheiden. Zijn officieele naam is Kapmeeuw, maar die naam kan ik nu midden in den winter niet gaan uitleggen, evenmin als den wetenschappelijken naam die *Larus ridibundus* luidt, wat zooveel beteekent als Lachmeeuw. De Duitschers spreken ook van Lachmöve en de Franschen zeggen Mouette rieuse. Maar al die vroolijkheid komt later.

Eerst moet ik iemand helpen, die beweert, dat wij hier op den steiger twee soorten van meeuwen met roode pootjes voor ons hebben en dat hij ze in de

verte al kan onderscheiden. Er zijn er met zuiver witten staart en andere wier stuurwerktuig versierd is met een mooien zwarten dwarsband. Goed gezien. Welnu, de eerste zijn de ouden, de laatste de jongen. Die hebben ook donkere streepen op de vleugels, welke in de verte onder 't vliegen al heel duidelijk te zien zijn. 't Is in de heele meeuwenfamilie gewoonte, dat de jongen bonter en donkerder zijn dan de ouden.

Toch is zoo'n oude

meeuw heel mooi. Rood als lak zijn snavel en pooten, schitterend wit kop en staart en een deel van de vleugels. De vleugelpunten zelf zijn schitterend zwart met zuiver witte stippen. Maar 't mooiste krijgt ge alleen te zien als ge de meeuw bij helder weer van dichtbij kunt bekijken. Dan is zijn borst overvloedig van 't liefelijkst lichte rozerood, dat zich laat denken. Bij een pas geschoten vogel is die wondertint ook wel te zien, maar ze is veel te teer om bewaard te blijven; aan opgezette vogels is er meestal geen spoor meer van te ontdekken.

Nu moet ik u nog even wijzen op een zwart plekje, dat zoowel bij oude als jonge meeuwen even achter 't oog — dus in de oorstreek — te zien is.

Broedende Kapmeewwtjes in het Naardermeer. Rechts tusschen 't riet een nest met eieren, links een leeg nest en drie donsjongen, die naar 't water loopen.

Photografie van STEENHUIZEN naar zijn groep in de „Fauna Neerlandica" in Artis.

Daar moet ge vooral na Nieuwejaar eens in 't bijzonder op letten, en als 't u net gaat als mij, en ieder teeken van de naderende lente u een bron van nieuwe vreugd is, dan kunt ge plezier hebben van dat zwarte vlekje.

Al midden in den winter begint onze Kapmeeuw zich te tooien met 't oog op de voorjaarsvreugd. Op Nieuwjaarsdag zie ik bij velen achter de zwarte oorvlek een dun donkergekleurd ringetje om den nek verschijnen. Dat ringetje wordt voortdurend breeder en de oorvlekken breiden zich uit, tot eindelijk 't heele achterhoofd zwart of liever donker chocolaadbriin geworden is. En naarmate nu de sneeuw-klokjes verder boven den grond komen en er meer en meer leeuweriken met verwaalde veeren loopen te huisvereren in de kille strandweiden, strekt ook die bruine kleur zich al verder en verder over den blanken meeuwenkop uit, totdat zelfs de veertjes aan den snavelwortel er geheel mee doortrokken zijn.

Hoe dat gaat, is een van de grootste geheimen uit de doch reeds zoo geheimzinnige vogelwereld. De meeste kleurverandering geschiedt bij de vogels tijdens de rui, als de oude veeren door nieuwe worden vervangen.

Maar hier bij de meeuwen is geen sprake van voorjaarsrui, de witte veeren blijven waar ze zijn en worden op een tot dusverre niet bekende wijze doortrokken met die donkerbruine kleurstof.

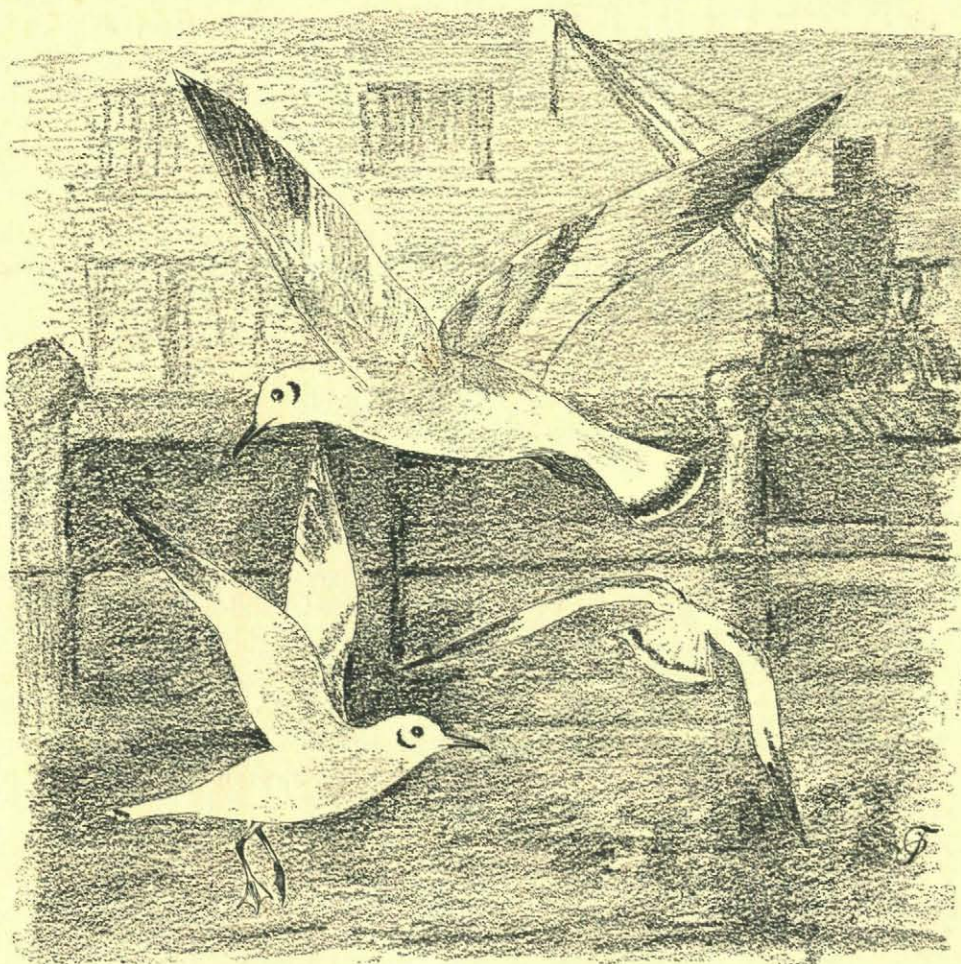
Bij de eene meeuw is het spoediger lente dan bij de andere. Dit jaar heb ik er op den 15den Januari tijdens een sneeuwstorm een gezien, die al kant en klaar was met zijn donkeren kap. Hij had misschien ook al een snoepreisje gemaakt naar zijn broed-

plaats, maar 't winterweer had hem weer naar stad gejaagd. Zoo gaat 't altijd gedurende de drie eerste maanden van 't jaar. Bij mooi, zacht weer trekken de meeuwen naar buiten, naar de wei en naar 't ploegland, om daar te leven van slakken en wormen en te droomen tusschen 't gras. Zoodra echter ruw weer of vorst op handen is, komen ze weer in groote scharen naar de gastvrije stad, hun winterkwartier, hun Egypte om zoo te zeggen.

Of de meeuwen, die wij hier 's winters in onze steden krijgen, wel Nederlanders van geboorte zijn zou ik niet met zekerheid durven zeggen. 't Lijkt mij toe, dat ze uit Scandinavië of zelfs uit Siberië afkomstig moeten wezen, want onze eigen jonge Kapmeeuwen, die in Juni of Juli op de eilanden of langs de meren uitgebroed worden, zijn van 't land al lang verdwenen, voordat de groote meeuwen-drukke in onze steden een aanvang neemt. Ik geloof dat ze merkwaardig goed den weg naar Zwitserland kennen en naar 't meer van Genève,

want daar wemelt het 's winters van „mouettes rieuses" en de brave Zwitsers vragen in hun tijdschriften, waar al die beesten toch in 't voorjaar weer heen gaan.

Als ge dat weten wilt, kom dan maar eens kijken in onze zeepolders of laagveenmeren. Daar nestelen ze bij honderden en honderden, sommige hebben hun nest op den vasten grond en dat is dan weinig meer dan een kuiltje in 't gras, andere huizen in 't riet en bouwen daar van stengels en stokken een zomerhuis, dat meer dan twee decimeter boven 't water uitsteekt. En alle vliegen joelend op, als een indringer nadert en ze dwarrelen hem om 't hoofd,

Jonge Kapmeeuwjes.

slaan met hun vleugels zijn pet af en jubelen en gillen en kakelen en krijschen dat hem hooren en zien vergaat. En als hij een echt liefhebber is, dan ziet hij in al die herrie weer niets anders dan een lieven glimlach van moeder natuur. En daarom heeten deze meeuwen nu *Larus ridibundus*.

De andere meeuw, die in groot aantal op de Amsterdamsche grachten heet te overwinteren, is de kleine Zeemeeuw (*Larus canus* L.), en die is ook wel te vinden, maar lang niet in zoo groote hoeveelheid als de Kapmeewtjes. Ze schijnen meer van 't platteland te houden. Aan hun groengrijze pooten en snavel en vooral door 't gemis van den donkeren oorvlek zijn ze gemakkelijk te herkennen. In den broedtijd wordt hun kop nog witter, maar bij ons nestelen ze niet meer.

Tusschen al die witte diertjes verschijnt van tijd tot tijd een vogel, die tweemaal zoo groot is als onze gewone meeuwen en die in vorm en vlucht volkomen op hen gelijkt, maar donker gekleurd is. Dat is dan een jonge Zilvermeeuw, de ouden, die net zoo gekleurd zijn als de kleine Zeemeeuwen, vertoonen zich ook wel.

Maar als ge die goed zien wilt, ga dan eens een middagje naar 't strand, liefst als 't pas gestormd heeft, want dan hebt ge kans, om met nog wat andere meeuwsoorten kennis te maken. Vrij stellig treft ge daar dan de Mantelmeeuw aan, die op onze gekleurde plaat met zijn jong is afgebeeld op zijn broedplaats in 't hooge Noorden, in gezelschap van de Rotganzen (links op de plaat), waar we in den Tweeden Jaargang van ons Tijdschrift al 't een en ander van verteld hebben. De Mantelmeeuw (*Larus marinus* L.) is dadelijk te kennen aan zijn zeer donkeren, bijna zwarten rug. Hij is de grootste van onze meeuwen, (70 cM. van snaveltip tot staartpunt) en een geweldig, alverblindend dier, evenals een andere, ietwat zeldzamer

wintergast aan onze stranden, de Burgemeester (*L. glaucus* Brünn). Deze is maar even kleiner (65 cM.), hij lijkt op een afstand op een groote Zilvermeeuw, maar witte vleugelspitsen zijn 't teeken zijner waardigheid. De Zilvermeeuw* (*L. argentatus* Brünn), heeft die zwartgevekt en is nog geen 60 cM. lang.

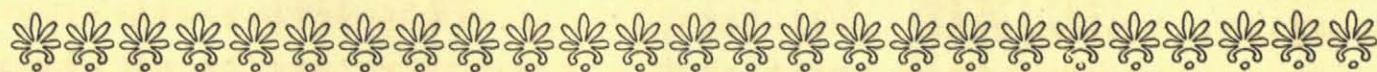
In 't geheel komen in ons land een tiental meeuwsoorten voor, en wie de bovengenoemde meeuwen eenmaal kent, kan de overige ook vrij gemakkelijk onderscheiden. Ik heb al gezegd, dat de Zilvermeeuw eigenlijk eene Kleine Zeemeeuw in 't groot is en zoo behooren ook bij de drie overige meeuwen weer drie andere, die in kleur met hun model overeenkomen, maar dertig percent kleiner zijn. Ze heeten de kleine Mantelmeeuw (*Larus fuscus* L.), de kleine Burgemeester (*L. leucopterus* Fab.) en de Dwergmeeuw (*L. minutus* Pall.). Deze laatste is dan de verkleinde reproductie van onze kapmeeuw.

Van de beide resteerende is de Drieteenige meeuw (*Rissa tridactyla* (L.)) daaraan te kennen, dat hij in 't geheel geen achtertteen bezit, terwijl de uiterst zeldzame Vorkstaartmeeuw (*Xema Sabine* Ross.) zooals zijn naam reeds aanduidt, een ingesneden staart heeft.

Hij lijkt daardoor wel wat op een vischdiefje, maar die zijn hier 's winters nooit. Ziet ge dus in 't tijdperk van October tot Maart een meeuwachtigen vogel met een uitgesneden staart, dan kunt ge er gerust op zijn, dat ge een der grootste rariteiten uit de Nederlandsche vogelwereld voor oogen hebt.

En in afwachting daarvan kunt ge u alvast vergenoegen met onze gewone Kap- of Kokmeeuw, de alomtegenwoordige *Larus ridibundus*, het aardige beest met de roode pootjes. En als van den winter alles dichtvriest, help ze dan door hun hongerperiode heen. Ze lusten van alles.

JAC. P. THIJSSÉ.

IMPRESSIE.

Niet dan aarzelend geef ik gevolg aan de uitnodiging van den heer Heimans, om de teekening van „de Tra bij Ede” te doen vergezellen van eene kleine bijdrage voor dit Tijdschrift, „een interessant stukje” nog wel, want ik kan nu niets meer dan den hoofddruk weergeven van de genotvolle oogenblikken, die ik smaakte bij mijn zwerftochten over de Veluwe gedurende de zomervacantie van verleden jaar, die ik doorbracht te Ede.

Voor een eerste onderzoekingstocht en verkenning van het terrein was de Paaschberg ten Oosten

van dat rustige dorpje als aangewezen. Langzaam steeg het mulle zandpad tusschen de rogge- en aardappelvelden, die rechts in flauwe welven afrondten langs de breede helling naar den Arnhemschen straatweg, de kanten omzoomd met hoogopgeschoten plokken van *Chenopodium* en *Artemisia vulgaris*, bleekgrijs als wilgenloover, en op den voorgrond van de rood- en blauw doorspikkelde akkers lagen de roode sterretjes van *Anagallis* als angstig tegen den heeten zandbodem gedrukt, vormden de bengelende klokjes van *Campanula* ijle groepjes, hieven